

Nordisk samarbeidsprogram for regional utvikling og planlegging 2021–24

For et grønt, konkurransedyktig og sosialt bærekraftig Norden

Innhold

1. Forord	3
2. Innretning på det regionalpolitiske samarbeidet	4
3. Samarbeid om EU-saker og med andre aktører	10
4. Samarbeidets organisasjon	11
5. Samarbeidsprogrammets evaluering	14
Vedlegg 1	15
Vedlegg 2	22

FOTO: JOHNÉR • RITZAU/SCANPIX • UNSPLASH

1. Forord

Norden er med sine 27 millioner innbyggere blant verdens mest innovative og konkurransedyktige regioner. Norden er kjennetegnet av små forskjeller og stor tillit mellom folk. Vi har verdifulle ressurser over hele Norden, med sterke byer og ressursrike rurale områder. Dette er et godt utgangspunkt for å videreutvikle våre velferdssamfunn i tråd med *Vår visjon 2030* om at Norden skal bli verdens mest bærekraftige og integrerte region. Kjernen i verdensmålene for bærekraftig utvikling er at ingen skal havne utenfor. FN legger vekt på at bærekraftmålene ikke kan nås enkeltvis, men at det kreves tverrsektoriell innsats og samarbeid mellom forvaltningsnivåer, næringsliv og sivilsamfunn for å nå målene.

Vår evne til omstilling er avgjørende for om vi lykkes med dette. Det regional- og planpolitiske samarbeidet tar utgangspunkt i at ulike deler av Norden har særegne fortrinn og ulike forutsetninger for utvikling og omstilling. I dette samarbeidsprogrammet for regional utvikling og planlegging vil vi de kommende årene vektlegge grønn og inkluderende byutvikling, grønn og inkluderende rural utvikling og grønne, innovative og resiliente regioner. Dette vil være vårt viktigste bidrag til å nå de tre strategiske prioriteringene i handlingsplan 2021–24 for *Vår visjon 2030*.

Den pågående covid-19-pandemien har gjort disse temaene enda mer aktuelle enn da arbeidet med samarbeidsprogrammet ble igangsatt i 2019. Det er ikke mulig å forutse alle konsekvensene av pandemien, men effektene av den vil trolig påvirke prioriteringene gjennom hele programperioden. Vi håper programmet gir tilstrekkelig handlingsrom til at innsatsen kan tilpasses behovet. Vårt samarbeid skal bidra til innovasjon, grønn vekst og omstilling, inkluderende, levende og trygge byer og lokalsamfunn, og det skal understøtte karbonnøytrale samfunn og klimatilpassing i så vel byer som i rurale områder.

Gjennom kunnskapsutvikling og erfaringsutveksling skal vi styrke samarbeidet over grensene og sikre at vi blir en enda bedre integrert region. Den nordiske merverdien ligger i at vi tar opp prioriterte tema som påvirker utviklingen av våre nordiske byer og rurale områder, og i at vi jobber sammen i praktisk grenseoverskridende samarbeid innenfor disse områdene. Med dette samarbeidsprogrammet legger vi til rette for et fortsatt sterkt nordisk samarbeid innenfor regional utvikling og planlegging.

FOTO: RITZAU/SCANPIX • UNSPLASH • NIKO LAURILA/VISIT FINLAND

2. Innretning på det regionalpolitiske samarbeidet

Store utviklingstrender, som urbanisering, globalisering, klimaendringer og demografisk og teknologisk utvikling, ligger til grunn for *Vår visjon 2030* om et grønt, konkurransedyktig og sosialt bærekraftig Norden. Utviklingen treffer nordiske byer og rurale områder ulikt, og det er et grunnleggende premiss for dette nordiske samarbeidsprogrammet for regional utvikling og planlegging. Utfordringer i kjølvannet av covid-19-pandemien vil også prege hele Norden framover. Nordiske byer, landsbygder og regioner har ulike forutsetninger for og tilpasningsevne til å håndtere slike kriser, på kort og lang sikt.

Kunnskapsbasert utvikling av et geografisk fordelt næringsliv med stor tilgang på naturressurser gir gode muligheter for grønn omstilling i hele Norden. Næringer som havbruk, mineralutvinning, bioøkonomi, industri og reiseliv er gode eksempler. Innovative næringsmiljøer, effektive virksomheter og kvalifisert arbeidskraft er i varierende grad til stede i ulike nordiske regioner.

En stor og økende andel av befolkningen i Norden bor og arbeider i urbane områder. Høye klimagassutslipp fra transport og stort press mot natur og arealressurser gjør samfunns- og arealplanleggingen i byer og byregioner til et sentralt virkemiddel. Overgangen til lavutslippssamfunnet møter andre utfordringer i rurale områder, der avstandene er store og markedsgrunnlaget svakere.

State of the Nordic Region 2020 viser hvordan urbanisering, synkende fødselsrater og økt levealder endrer demografien i nordiske regioner og kommuner. Økningen i andelen eldre er sterkest i de tynnest befolkede delene av Norden, og legger særlig press på behovet for helse- og omsorgstjenester. Det gir behov for å forbedre tjenestene med innovasjon og nye arbeidsformer. Økt levealder gir også sterkere konkurranse om kvalifisert arbeidskraft i både privat og offentlig sektor. Det gjør tilgang på og rekruttering til ulike typer utdanningstilbud særlig relevant.

State of the Nordic Region 2020 viser videre at det er økte økonomiske og sosiale forskjeller i og mellom de nordiske landene. Det gjelder særlig i storbyene, hvor det bidrar til økt segregering. Kombinasjonen av finansiell sårbarhet og utrygghet har ført til redusert tiltro til nasjonalstatene. Det setter nasjonal politikk på prøve og gjør tillit og sosialt samhold til sentrale tema fremover, i både urbane og rurale områder. Forankring av omstillingsbehov i hele befolkningen vil også få økt betydning når særlig klimautfordringer og teknologit utvikling påvirker urbane og rurale områder på ulike vis.

Samfunnsutfordringene er komplekse. De kan være gjennomgripende eller oppstå mer plutselig, slik som utfordringene i kjølvannet av covid-19-pandemien. En sektor eller en aktør kan ikke løse dem alene. Det gjør nordisk samarbeid viktig, på nasjonalt nivå så vel som lokalt og regionalt. Slike samarbeid bør omfatte hvilke utfordringer som skal løses, hva som er målene, hvordan innsatsen bør innrettes og hvem som best kan gjøre det, slik at vi får en politikk som virker.

Det skal være attraktivt å leve, bo og arbeide i våre nordiske byer og distrikter. Målet om en grønn, konkurransekraftig og sosialt bærekraftig samfunnsutvikling i Norden, med små forskjeller i levekår og like muligheter mellom befolkningsgrupper, kan best nås i en kombinasjon av nasjonale fellesordninger og differensierte løsninger som er tilpasset regionale forutsetninger og behov. Covid-19-pandemien aktualiserer dette ytterligere. Vi må videreutvikle en politikk som bygger på regionale fortrinn og lokal omstillingsevne, og som styrker tillit og samarbeid i alle deler av våre nordiske land. Det nordiske samarbeidsprogrammet for regional utvikling og planlegging skal bidra til å oppnå *Vår visjon 2030* og dens målsetninger med kunnskap og løsninger på viktige samfunnsutfordringer, med utgangspunkt i geografiske fellestrekk på tvers av Norden.

Programmet er vedtatt 23. oktober 2020 og varer fra 2021 til 2024.¹

Vår visjon 2030

2.1 Regionalsektorens prioriteringer

Regionalsektoren har et geografisk utgangspunkt og tar for seg problemstillinger knyttet til regioner og lokalsamfunn med ulike forutsetninger. Formålet med samarbeidsprogrammet er læring og kunnskapsbygging for nasjonal, regional og lokal politikkutvikling innenfor regional utvikling og fysisk planlegging. Arbeidet skal gi nordisk merverdi. I dette samarbeidet skal Norden også tilstrebe bærekraftige løsninger som kan inspirere og komme til nytte utenfor Norden. Det legges særlig vekt på felles samfunns- og politikkutfordringer på tvers av Norden, samt regionalsektorens tverrsektorielle karakter. Samarbeidsprogrammet skal bidra til å implementere de tre strategiske prioriteringene om et grønt, konkurransedyktig og sosialt bærekraftig Norden i handlingsplan 2021–24 for *Vår visjon 2030* på vegne av regionalsektoren. Det regionalpolitiske samarbeidet gir innspill til fem mål i handlingsplan 2021–24 der sektoren skal bidra særskilt, jf. vedlegg 1: Regionalsektorens innspill til handlingsplan 2021–2024 for *Vår visjon 2030*. Regionalsektorens innspill til handlingsplanen angir videre hvilke aktører som skal følge opp de ulike tiltakene.

1. Bilag er oppdatert med blandt annet beslutninger truffet i embedsmandskomiteen for regionalpolitikk (EK-R) den 25. november 2020.

Samarbeidet vil i perioden 2021–2024 særlig handle om

- grønn og inkluderende byutvikling
- grønn og inkluderende rural utvikling
- grønne, innovative og resiliente regioner

Dette vil sikre kontinuitet fra tidligere samarbeid. Regionalsektorens prioriteringer bygger på utviklingstrendene skissert i innledningen til dette programmet og følges i hovedsak opp gjennom tre temagrupper. Programmet skal videre gi retning for grensekomiteenes og NORAs oppdrag for regionalsektoren, herunder NORAs oppfølging av den nordatlantiske utviklingsstrategien, NAUST, samt Nordregios virksomhet. Samarbeidsprogrammet omfatter også regionalsektorens nordiske samarbeid om EU-saker og internasjonale spørsmål.

Regionalministrene besluttet i 2019 at Nordatlantisk utviklingsstrategi, NAUST, skal gi retning til og være veiledende for det nordatlantiske samarbeidet, som dekker Færøyene, Grønland, Island og Kyst-Norge (de atlantiske kystfylkene fra Rogaland til Troms og Finnmark). NAUST sitt formål er å styrke det nordiske samarbeidet i området, å styrke den bærekraftige utviklingen for befolkningen i det nordatlantiske Norden og å styrke sammenhengen mellom sentrale sektorer og aktører i området. Det skal oppfylles ved å knytte bånd og skape initiativer og prosjekter innenfor følgende områder: velferd og likestilling, havet og blå bioøkonomi, energi, transport og beredskap, bærekraftig turisme og nordatlantisk kultur.

Samarbeidsprogrammet støtter opp om FNs verdensmål for bærekraftig utvikling (jf. punkt 4.2). Samarbeidsprogrammet legger vekt på at likestillingsperspektivet skal integreres, og at barn og unges kunnskap og stemmer skal tas inn i regionalsektorens innsats for regional utvikling og planlegging, jf. Policy för integrering av hållbar utveckling, jämställdhet och ett barnrätts- och ungdomsperspektiv i Nordiska ministerrådet. Universell utforming skal legges til grunn for de forslag og råd som fremmes gjennom samarbeidet. Behov for å hente inn ressurser, erfaringer og kunnskap fra hele vårt mangfoldige lokalsamfunn, urfolk og andre nasjonale minoriteter inkludert, skal vektlegges der det er relevant.

Covid-19-pandemien vil trolig ha stor betydning for hvordan verdensmålene for bærekraftig utvikling følges opp, og vil påvirke forutsetningene for regional utvikling og planlegging. Pandemien rammer både økonomisk og sosialt og begrenser vår frihet på en måte vi ikke er vant med. Det er ønskelig at temagruppene og øvrige aktører bidrar til kunnskap og løsningsforslag som bygger tillit i det nordiske samfunnet og er særlig innrettet mot å styrke verdiskapingen i etterkant av pandemien, og som kan gi større motstandsdyktighet mot framtidige kriser.

Komplekse og sammenvevde samfunnsutfordringer krever både ny kunnskap og nye løsninger. Samarbeidet skal i større grad være praktisk rettet mot politikkutvikling enn i forrige programperiode. Dette kan for eksempel være i form av forskningsbasert faktagrunnlag, komparativ kunnskap, mobilisering av samarbeid samt utvikling av felles modeller eller arbeidsmåter. Temagruppene bør prioritere et begrenset antall strategiske prosjekter, med vekt på politikkutvikling til nytte for alle de nordiske landene. Dette innebærer at funn fra kunnskapsutvikling og forslag til politikkutvikling skal være relevante og kunne omsettes i praksis. Det bør derfor framkomme hvordan forslag til politikkutvikling kan tas videre, og av hvem.

Kommunikasjon om hva som skjer i samarbeidsprogrammet er viktig for å spre resultater fra prosjekter og annen innsats, slik at de kan komme flere til gode. Alle aktørene i regionalsektoren (jf. kap. 4) skal bidra i formidlingsarbeidet. Det skal utarbeides en felles kommunikasjonsstrategi for temagruppene, som skal avklare målgrupper, oppgaver og ansvar for formidling. Hver temagruppe skal også identifisere prosjekter som er særlig godt egnet til synlighet og spredning av resultater. Det skal legges mer vekt på å nå ut med resultater til EK-R, samt kommuner og regioner. Det er også et mål at nytten av det nordiske arbeidet skal nå ut til allmennheten, for eksempel gjennom nasjonale, regionale og lokale medier.

Grønn og inkluderende byutvikling

Kompakt byutvikling i regionale bo- og arbeidsmarkeder er i dag en viktig strategi for å redusere klimagassutslippene og for å fremme gode livsbetingelser for innbyggerne. Det kan også være viktig for å øke produktiviteten og styrke byene som økonomiske motorer i sine regioner. Teknologi, fortetting og transformasjon skal gi grunnlag for effektiv transport, både lokalt og innenfor bo- og arbeidsmarkedsregionen, og medvirke til å redusere arealbruken og presset på naturressursene. Samtidig skal by- og stedsutviklingen sikre levende og urbane miljøer med gode bokvaliteter, kulturopplevelser og møteplasser. Viktige utfordringer i dag er å fortette og transformere med god arkitektonisk kvalitet tilpasset byenes størrelse og stedlige rammer. Det må samtidig unngås at fortetting og befolkningsøkning bidrar til økonomisk og sosial segregering og dårlig kvalitet på boliger, uteområder og offentlige rom. En annen utfordring er hvordan nødvendige endringer kan forankres i befolkningen, slik at tilliten i samfunnet bevares.

Arbeidet skal bidra med kunnskap om hvordan byene kan planlegges og utvikles slik at de blir både klima- og miljøvennlige og sosialt bærekraftige, med vekt på den kommunale og regionale planleggingens rolle. Et viktig spørsmål er hvordan den kompakte byen kan bli en ramme rundt «det gode liv» for alle som bor og arbeider i eller besøker regionen. Hvordan sikrer vi en variert boligstruktur slik at alle, uavhengig av alder, livssituasjon, funksjonsevne og inntekt, har den samme muligheten til å leve bærekraftige liv og velge hvor og i hvilken type bolig de vil bo? Hvordan kan byer og byregioner utvikles slik at befolkningen sikres nærhet, involvering og tilgjengelighet til fysiske og sosiale goder, tjenester og servicefunksjoner? Hvordan kan byutviklingen bidra til inkluderende samfunn? Hvordan vil ny transportteknologi kunne påvirke forutsetningene for by- og regionplanleggingen? Hvordan kan byutvikling tilpasses byer og regioner av ulik størrelse og geografisk beliggenhet slik at de bevarer sin identitet og historie? Har staten, kommunene og regionene de nødvendige virkemidlene og det nødvendige kunnskapsgrunnlaget til rådighet?

Arbeidet forventes særlig å bidra til målene i Nordisk ministerråds handlingsplan 2021–24 for *Vår visjon 2030* som handler om å styrke arbeidet med å forske på, utvikle og fremme løsninger som støtter opp under karbonnøytralitet og klimatilpassing (mål 1), og arbeide for at vi får alle nordiske borgere med i den grønne omstillingen og den digitale utviklingen, utnytte potensialene og motvirke at kløftene i samfunnet økes som følge av transformasjonen (mål 10). Regionalsektoren kan, så langt det er relevant, også bidra til målene om å bevare tilliten og sammenhengskraften i Norden, de felles verdiene og det nordiske fellesskapet med fokus på kultur, demokrati, likestilling, inkludering, ikke-diskriminering og ytringsfrihet (mål 12), samt bidra til å fremme sirkulær og biobasert økonomi, bærekraftig og konkurransedyktig produksjon, bærekraftige matsystemer samt ressursfrie og giftfrie kretsløp i Norden (mål 3).

Innenfor disse områdene kan det være aktuelt med samarbeid med eksempelvis MR-N, MR-E, MR-MK, MR-A, MR-S, MR-K, MR-JÄM samt transport- og boligsektorene.

Grønn og inkluderende rural utvikling

Det skal være mulig å leve gode liv i rurale områder av Norden, med tilgang til god offentlig og grunnleggende privat service, infrastruktur og bolig i tråd med behov. Et viktig premiss for utviklingen er økende andel eldre, færre unge, mer mangfoldige lokalsamfunn og mobilitet i Norden. Spørsmål om polarisering mellom byer og spredt befolkede områder er del av det politiske ordsiftet i flere av de nordiske landene. Hvordan kan det offentlige bidra til sterke, integrerte lokalsamfunn i rurale deler av Norden? Hvilke barrierer og muligheter gir teknologisk utvikling og digitalisering for å styrke rurale lokalsamfunn og spillet mellom by og land? Hvordan utnytte småskalafordeler og aktiv samfunns- og boligplanlegging for å fremme sosial bærekraft i aldrende nordiske landsbyer?

Når folk bor der verdiene er og skapes, gir det sterke bedrifter og levende lokalsamfunn. Det er et konkurransefortrinn som vi i Norden må bygge videre på. Et viktig spørsmål er hvordan politikken

og planleggingen kan stimulere til lokalt handlingsrom for mer bærekraftig utnyttelse av naturressurser og natur- og kulturbasert reiseliv, samtidig som mer av verdiskapingen tilfaller lokalsamfunnene. Det er samtidig viktig at omstilling og klimautfordringer ikke rammer rurale områder hardere enn andre områder. Kapasitet og infrastruktur til å håndtere et villere og våtere klima i lokalsamfunn og småbyer i rurale områder, inkludert øyer og mer isolerte lokalsamfunn, er et sentralt tema. Arbeidet skal bidra til å konkretisere verdensmålene for bærekraftig utvikling, herunder kunnskap om lokale og regionale myndigheters rolle som pådrivere i et grønt skifte som ivaretar naturverdier. Samfunns- og arealplanlegging er et sentralt verktøy for å ta i bruk bærekraftmålene og for å avklare mulighetsrommet for lokal utvikling og ressursutnytting, herunder avveie bruks- og verneinteresser. Hvordan kan planleggingen styrke den lokale forankringen av omstilling til karbonnøytrale lokalsamfunn, blant annet for å øke tilliten til nødvendige endringer?

Arbeidet forventes særlig å bidra til målene i Nordisk ministerråds handlingsplan 2021–24 for *Vår visjon 2030* som handler om å bidra til god, likestilt og trygg helse og velferd for alle (mål 9), og arbeide for at vi får alle nordiske borgere med på den grønne omstillingen og den digitale utviklingen, utnytte potensialene og motvirke at kløftene i samfunnet vokser som følge av transformasjonen (mål 10), og å styrke arbeidet med å forske på, utvikle og fremme løsninger som støtter opp under karbonnøytralitet og klimatilpassing (mål 1). Regionalsektoren kan, så langt det er relevant, også bidra til målene om å sikre biologisk mangfold og bærekraftig bruk av Nordens natur og hav (mål 2) og å bevare tilliten og sammenhengskraften i Norden, de felles verdiene og det nordiske fellesskapet med fokus på kultur, demokrati, likestilling, inkludering, ikke-diskriminering og ytringsfrihet (mål 12).

Innenfor disse områdene kan det være aktuelt med samarbeid med eksempelvis MR-A, MR-MK, MR-DIGITAL, MR-FJLS, MR-E, MR-K, MR-JÄM og MR-Finans.

Grønne, innovative og resiliente regioner

Et konkurransedyktig Norden er avhengig av regional konkurransekraft i byer så vel som i spredt befolkede områder. Dette fordrer at nordiske regioner er innovative og tilpasningsdyktige. Covid-19-pandemien har aktualisert temaet. Hvordan nordiske regioner kan stå bedre rustet for å møte framtidige sjokk så vel som strukturelle endringer gjennom langsomme nedganger, står sentralt.

Det grønne skiftet gir utviklingsmuligheter for virksomheter i ulike typer regioner i Norden, som innen sirkulær økonomi, energi og bioøkonomi. Hvordan kan vi styrke nordiske klynger og samarbeid mellom innovasjonsmiljøer for at nordiske regioner blir både grønnere og mer konkurransedyktige? Videreutvikling av smart spesialisering som metode for grønn omstilling vil være et sentralt tema, herunder regionalt lederskap. Begrepet 'resiliens' bør utforskes videre, inkludert strategier, roller og ansvar for beredskap og krisehåndtering på ulike forvaltningsnivåer. Regionale sårbarhetsanalyser og analytiske verktøy videreutvikles nasjonalt, regionalt og lokalt. Nordisk sammenstilling og komparative analyser av slike modeller er særlig aktuelt.

Digitalisering, innovasjons- og omstillingsbehov skaper nye krav til kompetanse, i byer så vel som i spredtbygde områder. Digitalisering og teknologisk utvikling er i ferd med å revolusjonere utdanningssektoren. Hvordan kan samarbeid mellom utdanningsmiljøer og arbeidsliv i ulike regionale arbeidsmarkeder styrkes for å sikre kompetanseutvikling i virksomheter lokalisert både nær og med lang avstand fra utdannings- og kompetansemiljøene? Det er særlig aktuelt å vurdere hvilke systemer og mekanismer som vil gi næringslivet lettere tilgang til relevant kompetanse og kunnskap. Et sentralt tema er hvilke kompetansetiltak som viser seg særlig effektive i nasjonale eller regionale krise- eller nedgangstider for å oppgradere kompetansen til permitterte eller ledige. Det samme er mobilisering og kvalifisering av grupper som står utenfor arbeidslivet, særlig i områder der mangel på relevant arbeidskraft er utfordrende.

Arbeidet skal dekke både rurale områder og byområder. I tillegg er det aktuelt å se på relasjoner mellom by og omland med utgangspunkt i næringer som er særlig viktige i og for et grønt skifte.

Arbeidet forventes særlig å bidra til målene i Nordisk ministerråds handlingsplan 2021–24 for *Vår*

visjon 2030 som handler om å støtte opp om kunnskap og innovasjon og gjøre det enklere for virksomheter i hele Norden å fullt utnytte de utviklingsmuligheter den grønne, teknologiske og digitale omstillingen og den voksende bioøkonomien skaper (mål 6), og å utvikle kompetanse og velfungerende arbeidsmarkeder som imøtekommer kravene den grønne omstillingen og den digitale utviklingen stiller, og som støtter opp under den frie bevegeligheten i Norden (mål 7).

Innenfor disse områdene kan det være aktuelt med samarbeid med eksempelvis MR-U, MR-A, MR-Vekst med ministerrådet for næring og MR-DIGITAL.

Rammer for temagruppene arbeid

Samarbeidsprogrammet organiseres i hovedsak med tre temagrupper med deltakelse fra de nordiske landene og Færøyene, Grønland og Åland, samt utvalgte regioner, grensekomiteer og NORA. Nordregio er sekretariat for temagruppene. Se utfyllende informasjon i vedlegg 2: Rammer for arbeidet i temagruppene i samarbeidsprogrammet for regional utvikling og planlegging 2021–2024.

Hver temagruppe har på oppdrag fra embetskomiteen ansvar for gjennomføring av deler av regionalsektorens innspill til handlingsplan 2021–24 og samarbeidsprogrammets øvrige mål og prioriteringer. Hver av temagruppene skal utarbeide en arbeidsplan, der de prioriterer et begrenset antall prosjekter og vurderer samarbeid med eksterne aktører, herunder hvordan sivilsamfunnet og næringslivet kan involveres i prosjektene. Prosjektene skal bidra til nordisk nytte og merverdi.

Det må være god informasjonsflyt mellom temagruppene for å identifisere mulige fellesprosjekter og felles nytte, og for å unngå dobbeltarbeid. Temagruppene tildeles et budsjett for sitt arbeid.

FOTO: RITZAU/SCANPIX • UNSPLASH • YADID LEVY/NORDEN.ORG

3. Samarbeid om EU-saker og med andre aktører

Norden er en sterkt integrert region i Europa. På den ene siden er vi påvirket av EUs politiske prioriteringer. På den andre siden har vi gode forutsetninger for å påvirke utviklingen i EU på områder der vi er sterke, for eksempel innenfor innovasjon, klima og miljø, digitalisering samt tillit og demokrati. Nordiske aktørers deltakelse i EU-programmer er nyttige verktøy i denne sammenheng. EU har hentet inspirasjon fra det nordiske grenseoverskridende samarbeidet. Det bidrar til å utvikle løsninger på utfordringer i fellesskap, og redusere de negative virkningene som følger av å være lokalisert på hver sin side av en landegrense. Interreg er et sentralt verktøy for slikt nordisk samarbeid i praksis.

Deler av Norden er sentralt plassert i og nær arktiske områder og dekker områder utenfor EU. Særlig Vest-Norden har naturlige samarbeidsrelasjoner med bl.a. USA og Canada. I lys av Brexit må alle de nordiske landene videreutvikle sine relasjoner til Storbritannia.

Gjennom informasjonsutveksling og identifisering og utarbeiding av felles posisjoner kan vi ivareta felles nordiske interesser i tilknytning til europeisk politikkutforming. Det nasjonale EU-nettverket for regional utvikling og planlegging videreføres. Formålet med nettverket er kunnskapsoppbygging og oppfølging av viktige felles nordiske interesser knyttet til EUs utvikling av regional- og bypolitikken, med særlig vekt på Interreg og offentlig støtte.

FOTO: CARSTEN EGEVANG • UNSPLASH • PETER BRINCH/ØRESUNDSBRON

4. Samarbeidets organisasjon

Det nordiske regionalpolitiske samarbeidet består av ministerrådet for bærekraftig vekst (MR-Vekst), embetskomiteen for regionalpolitikk og planlegging (EK-R), tre temagrupper, Nordisk ministerråds sekretariat, den nordiske forskningsinstitusjonen Nordregio, det grenseregionale samarbeidet gjennom grensekomiteene og samarbeidsorganet NORA, samt det nordiske utviklingsfondet Vestnordenfondet.

4.1 Organisering i sektoren

Ministerrådet for bærekraftig vekst – næringsliv, energi og regionalpolitikk (MR-Vekst)

MR-Vekst er det høyeste besluttsende organ i det regionalpolitiske samarbeidet. De nordiske regionalministrene er del av ministerrådet sammen med de nordiske energi- og næringsministrene. Ministerrådet vedtar den strategiske retningen for det regionalpolitiske samarbeidet. Regionalministrene møtes vanligvis én gang per år. Møtet skal legge til rette for politiske diskusjoner og er en arena for erfaringsutveksling og utvikling av nye samarbeid. Formannskapet roterer årlig mellom de nordiske landene.

Embetskomiteen for regionalpolitikk og planlegging (EK-R)

EK-R har det faglige og administrative ansvaret for regionalsektorens aktiviteter i nært samarbeid med Nordisk ministerråds sekretariat. Formannskapet i EK-R følger formannskapet i Nordisk ministerråd og har ansvar for å lede arbeidet i EK-R. EK-R er et forum for kunnskaps- og erfaringsutveksling og kollegiale diskusjoner som bidrar til å skape muligheter for politikkutvikling i det enkelte land og over nasjonale grenser i Norden. EK-R skal følge opp gjennomføringen av samarbeidsprogrammet og er mottaker av resultatene av programmet.

Temagrupper

Det settes ned tre temagrupper for å gjennomføre deler av regionalsektorens innspill til handlingsplan 2021–24 for vår visjon og samarbeidsprogrammets øvrige mål og tiltak, én for hvert prioriterte område. I gruppene deltar nasjonale og regionale representanter, grensekomiteene og NORA. Hver temagruppe ledes av en nasjonal representant.

Nordisk ministerråds sekretariat

Nordisk ministerråds sekretariat har i oppgave å koordinere det nordiske samarbeidet innenfor det regionalpolitiske området og støtte de nordiske landenes medvirkning i samarbeidet, primært gjennom administrativ støtte til formannskapet. Sekretariatet har videre en særskilt rolle i å fremme sektoroverskridende samarbeid mellom sektorene i Nordisk ministerråd.

Nordregio

Nordregio er regionalsektorens forskningsinstitutt og en sentral aktør for gjennomføringen av samarbeidsprogrammet. Nordregio skal bidra til å utvikle kunnskap og kompetanse om områder som er strategisk viktige for bærekraftig regional utvikling og planlegging, og være et bindeledd mellom forskning og politikkutvikling. Nordregio skal være sekretariat for temagruppenes arbeid.

De skal, i samarbeid med EK-R og temagruppene, planlegge og gjennomføre aktiviteter som er nødvendige for programmets implementering, og formidle kunnskap og resultater av arbeidet. De skal videre bidra med materiale til møteunderlag mv. til regionalministrene og EK-R.

Grensekomiteene og det grenseregionale samarbeidet

Grenseregionalt samarbeid og arbeid med grensehinder er en viktig del av det nordiske samarbeidet. Målet for Nordisk ministerråds engasjement i grenseregionalt samarbeid er å:

- ta vare på muligheter og fjerne hindre som nasjonale grenser skaper for funksjonelle regioner.
- fremme utvikling, innovasjon og vekst i de nordiske grenseregionene.

Det grenseregionale samarbeidet i Norden består av de 12 grenseregionale komiteene, som jobber i grenseområdene mellom Danmark, Sverige, Finland og Norge. Grensekomiteene er medlemsorganisasjoner som samler lokale og regionale aktører i grenseregionene og jobber med integrasjon over landegrensene. Nordisk ministerråd er en av flere aktører som finansierer grensekomiteene.

Grensekomiteene jobber først og fremst med å fremme konkurransekraft i næringslivet i grenseregionene, identifisere og bygge ned grensehinder, utvikle bærekraftige og klimavennlige miljø- og energiløsninger, utvikle infrastruktur og kommunikasjon med betydning for grenseområdene og med arealbruk i disse områdene. Deres interesseområder varierer ut fra hvor de er lokalisert, og av historiske årsaker. Deres arbeid skjer i samarbeid med næringsliv, kunnskapsorganisasjoner og sivilsamfunn.

Nordisk atlantsamarbeid, NORA

Nordisk atlantsamarbeid, NORA, finansieres av Nordisk ministerråd og bidrag fra Færøyene, Grønland, Island og Norge. Virksomheten utvikler nettverk og støtter prosjekter for å styrke samarbeidet i regionen og gjøre Nord-Atlanteren til en kraftfull nordisk region kjennetegnet av en sterk, bærekraftig økonomisk utvikling. NORA har en egen styringskomité og styres etter et 4-årig program.

NORA har ansvar for gjennomføringen og oppfølgingen av NAUST. Der andre sektorer har ansvar og tiltak for områder som er prioritert i NAUST, kan disse bidra til å oppfylle målene i NAUST.

Grensekomiteene og NORA skal bidra til gjennomføringen av samarbeidsprogrammet gjennom de direkte oppdragene de får fra EK-R, samt gjennom deres deltakelse i temagruppene. EK-R og Nordisk ministerråds sekretariat skal bidra til å fremme en systematisk og kontinuerlig kunnskaps- og erfaringsutveksling mellom EK-R, de nordiske grensekomiteene og NORA samt med Nordregio. Det gjøres bl.a. gjennom grensekomiteene og NORAs deltakelse i temagruppene og i forbindelse med den årlige rapporteringen til EK-R.

Vestnordenfondet

Vestnordenfondet, det nordiske utviklingsfondet for Vest-Norden, har som formål å fremme utviklingen av et allsidig og konkurransedyktig næringsliv på Færøyene og Grønland gjennom lån, tilskudd og garantier til prosjekter med tilknytning til eller til fordel for små og mellomstore bedrifter. Fondet skal bygge opp, støtte og styrke lokal arbeidskraft for å løfte det lokale næringslivet i Vest-Norden. Støtte kan kun gis til bedrifter på Island dersom det er reelle samarbeidsprosjekter med bedrifter på Færøyene og Grønland. Landene nominerer representanter til fondets styre, og disse utnevnes av EK-R. Vestnordenfondet administrerer et tidligere opprettet fond og belaster derfor ikke EK-Rs årlige budsjett.

4.2 Håndtering av tverrgående strategier²

- A. Samarbeidsprogrammet støtter opp om FNs verdensmål for bærekraftig utvikling og skal bidra til å oppfylle Agenda 2030. Det regionalpolitiske samarbeidet har koblinger til en rekke av de globale bærekraftmålene, herunder målet om å sikre god helse og livskvalitet for alle uansett alder (mål 3), målet om å sikre inkluderende, rettferdig og god utdanning og fremme muligheter for livslang læring for alle (mål 4), målet om likestilling mellom kjønnene

2. Jf. Policy för integrering av hållbar utveckling, jämställdhet och ett barnrätts- och ungdomsperspektiv i Nordiska ministerrådet.

(mål 5), målet om å fremme bærekraftig økonomisk vekst, full sysselsetting og anstendig arbeid for alle (mål 8), målet om bærekraftige byer og lokalsamfunn (mål 11), målet om ansvarlig forbruk og produksjon (mål 12), målet om å stoppe klimaendringene (mål 13), målet om liv under vann (mål 14) samt målet om samarbeid for å nå målene (mål 17).

- B. Samarbeidsprogrammet legger vekt på at likestillingsperspektivet skal gjennomsyre samarbeidet for å garantere samtlige grupper de samme muligheter gjennom regional utvikling og planlegging. For å opprettholde en bærekraftig befolkningsutvikling i hele Norden, utvikle innovative og resiliente regioner, bærekraftige byer og landsbygger og sikre en grønn omstilling er vi avhengige av at alle kan bidra og delta på like vilkår.
- C. Samarbeidsprogrammet legger tilsvarende vekt på at barn og unge får mulighet til å påvirke utviklingen. For å lykkes med å utvikle gode lokalsamfunn må vi ta i bruk alle tilgjengelige ressurser, også barn og unge. Barn og unges interesser bør vektlegges for å sikre en bærekraftig utvikling i de nordiske regionene. Programmet legger vekt på å oppfylle FNs barnekonvensjon og inkludere barn og unge i prosjekter, innhente deres synspunkter, la dem komme til orde og følge opp deres innspill.

Alle aktørene som bidrar til gjennomføringen av samarbeidsprogrammet, skal integrere disse tverrgående dimensjonene i sitt arbeid der det er relevant. Temagruppene har et særskilt ansvar for å ivareta dette.

4.3 Mandat for Nordregio

Nordregio skal fungere som nordisk forsknings-, rådgivnings- og analyseinstitutt med fokus på strategisk, policy-relevant forskning for relevante sektorer i Nordisk ministerråd som er viktige for bærekraftig regional utvikling og planlegging. I rollen som rådgiver, kunnskapsmegler og nordisk kunnskapsbank skal Nordregio gi profesjonell og effektiv støtte til Nordisk ministerråd og til nasjonale, regionale og lokale myndigheter. Nordregio skal bevare og utvikle sin statistikkdatabase, med tilhørende kart, samt det interaktive kartverktøyet NordMap for analyser av utviklingen i Norden på nasjonalt, regionalt og kommunalt nivå.

Nordregio skal bidra med kunnskapsgrunnlag til Nordisk ministerråds regionalpolitiske samarbeid gjennom å støtte embetskomiteen for regionalpolitikk (EK-R) og Ministerrådet for næringsliv, energi og regionalpolitikk (MR-Vekst). Nordregio skal bidra med forskning, rådgivning og kommunikasjon innenfor området regional utvikling, planlegging og politikk som skal bidra til en balansert og bærekraftig utvikling i Norden, inklusive Arktis. Nordregio er en sentral aktør for det regionalpolitiske samarbeidsprogrammets gjennomføring og skal i samarbeid med EK-R og temagruppene planlegge og gjennomføre de aktiviteter som kreves for å realisere samarbeidsprogrammet.

Nordregio skal bevare og utvikle sin rolle som et ledende forskningsinstitutt innenfor området regionale studier og skal fortsatt delta aktivt i europeiske samarbeids- og forskningsprogrammer. Nordregio skal levere data og utføre territorielle analyser på europeisk nivå samt gjennomføre evalueringer av ulike nasjonale og europeiske programmer.

Nordregio skal formidle kunnskap om og resultater av gjennomførte aktiviteter som følger av samarbeidsprogrammet til EK-R og andre relevante målgrupper gjennom sine informasjonskanaler samt medvirke i relevante nasjonale og regionale nettverk og forum. De skal videre arbeide for at det nordiske samarbeidet og gode nordiske eksempler formidles i en europeisk kontekst.

FOTO: UNSPLASH • YADID LEVY/NORDEN.ORG • JAN SNJOR/VISIT ICELAND

5. Samarbeidsprogrammets evaluering

I 2023 vil det bli gjennomført en evaluering av gjennomføringen av programmet, som grunnlag for utarbeidelsen av et nytt samarbeidsprogram.

Vedlegg

1. Regionalsektorens innspill til handlingsplan 2021–2024 for *Vår visjon 2030*
2. Rammer for arbeidet i temagruppene i samarbeidsprogrammet for regional utvikling og planlegging 2021–2024

Vedlegg 1: Regionalsektorens innspill til handlingsplan 2021–2024 for Vår visjon 2030

Et grønt Norden (G)

Sammen vil vi fremme en grønn omstilling av samfunnene våre og arbeide for karbonnøytralitet og en bærekraftig sirkulær og biobasert økonomi.

I 2021–24 vil Nordisk ministerråd fokusere spesielt på å:

1. styrke arbeidet med å forske på, utvikle og fremme løsninger som støtter opp under karbonnøytralitet og klimatilpasning, blant annet på transport-, bygg-, mat- og energiområdet.
2. bidra til å sikre biologisk mangfold og bærekraftig bruk av Nordens natur og hav.
3. fremme sirkulær og biobasert økonomi, bærekraftig og konkurransedyktig produksjon, bærekraftige matsystemer samt ressurseffektive og giftfrie kretsløp i Norden.
4. gjøre det betydelig lettere og mer attraktivt for nordiske forbrukere å prioritere å velge sunt og miljø- og klimavennlig med felles satsing på bærekraftig forbruk.
5. bidra til en positiv utvikling i det internasjonale miljø- og klimasamarbeidet, blant annet ved å fremme nordiske grønne løsninger i resten av verden.

Et konkurransedyktig Norden (K)

Sammen vil vi fremme grønn vekst i Norden basert på kunnskap, innovasjon, mobilitet og digital integrering.

I 2021–24 vil Nordisk ministerråd fokusere spesielt på å:

6. støtte opp om kunnskap og innovasjon og gjøre det enklere for bedrifter i hele Norden å fullt utnytte utviklingsmulighetene den grønne, teknologiske og digitale omstillingen og den voksende bioøkonomien skaper.
7. utvikle kompetanse og velfungerende arbeidsmarkeder som matcher kravene den grønne omstillingen og den digitale utviklingen stiller, og som støtter opp under den frie bevegelsen i Norden.
8. utnytte digitalisering og utdanning til å knytte Norden enda tettere sammen.

Et sosialt bærekraftig Norden (S)

Sammen vil vi fremme en inkluderende, likestilt og sammenhengende region med felles verdier og styrket kulturutveksling og velferd.

I 2021–24 vil Nordisk ministerråd fokusere spesielt på å:

9. bidra til god, likestilt og trygg helse og velferd for alle.
10. arbeide for at vi får alle nordiske borgere med på den grønne omstillingen og den digitale utviklingen, utnytte potensialene og motvirke at kløftene i samfunnet vokser som følge av transformasjonen.
11. gi de nordiske sivilsamfunnene, og da spesielt barn og unge, en styrket stemme og involvering i det nordiske samarbeidet, og øke deres kjennskap til nabolandenes språk og kultur.

12. bevare tilliten og sammenhengskraften i Norden, de felles verdiene og det nordiske fellesskapet med fokus på kultur, demokrati, likestilling, inkludering, ikke-diskriminering og ytringsfrihet.

Mål 1: Styrke arbeidet med å forske på, utvikle og fremme løsninger som støtter opp under karbonnøytralitet og klimatilpasning, blant annet på transport-, bygg-, mat- og energiområdet

Sektorens vesentligste tiltak	Samarbeidspartnere	Måloppnåelse	Økonomi
Beskriv tiltak på bakgrunn av den indikative budsjettammen på et overordnet plan med en overskrift og maks 100 ord Planlegging for arealbruk i Norden, blant annet planlegging for infrastruktur og transportsystemer, skal bidra til et grønt skifte og karbonnøytrale samfunn. For at planlegging for arealbruk i Norden skal kunne bidra til et grønt skifte og et karbonnøytralt samfunn, er det behov for en mangesidig innsats som blant annet innebærer: G.1.a. Styrke et direkte og konkret samarbeid mellom kommuner (matchmaking) om grønn byutvikling og planlegging for CO2-nøytralitet. Nordregio, NORA, GK og TG. G.1.b. Gjennomføre en benchmark-analyse om hvordan fysisk planlegging og byutvikling, blant annet planlegging for transportløsninger, best kan støtte opp under grønn omstilling og bidra til miljøvennlige og biodiverse byer, lokalsamfunn, regioner og samspillet mellom dem. Nordregio og TG. G.1.c. Forslag til hvordan fysisk planlegging, plan- og bygningslovgivningen, nasjonale og lokale regler mv. kan bidra til reduserte CO2-utslipp. Nordregio og TG. G.1.d. Samle og utvikle beste praksis for hvordan planverktøyer kan involvere innbyggere, næringsaktører, frivillige organisasjoner og kunnskapsmiljøer i arbeidet med et grønt skifte. Nordregio og TG. G.1.e Utarbeide en katalog med ideer til hvordan de nordiske landenes lokale, regionale og nasjonale planleggingsinstrumenter best støtter opp om den grønne omstillingen med henblikk på å skape miljø- og klimavennlige, biodiverse byer, lokalsamfunn og regioner og et godt samspill mellom disse områdene. Nordregio, TG og NORA. G.1.f. Undersøke potensialet for å bruke digitale plandata sammen med andre data (for eksempel data om trafikk-mønstre, klimaendringer, demografi) til å fremme bærekraftig utvikling av byer og landdistrikter. Nordregio og TG. G.1.g. Kommunisere internasjonalt hvordan fysisk planlegging og byutvikling støtter opp under den grønne omstillingen i byer og lokalsamfunn i Norden. Nordregio.	Utførende: Nordregio i samarbeid med temagruppene, NORA og grensekomiteene under veiledning av EK-R (som skal godkjenne organisering og prosjektbeskrivelse for de enkelte handlingsplan-innspillene). Øvrige samarbeidspartnere: Kommuner, regioner, nasjonale myndigheter og organisasjoner. MR-N, MR-E, MR-MK, MR-DIGITAL	Beskriv de vesentligste suksesskriteriene Regionalsektoren har gjennomført en benchmark-analyse, utviklet forslag samt utarbeidet beste praksis og en katalog. Resultatene av arbeidet er kommunisert internasjonalt.	Beskriv tiltakets samlede økonomi 28 MDKK for perioden 2021–24.
Beskriv ev. tiltak på bakgrunn av midler fra den reserverte puljen på et overordnet plan med overskrift og maks 100 ord Tverrsektorielt prosjekt om grønn omstilling av transportsektoren. Transportsektoren spiller en nøkkelrolle for landenes ambisiøse klimamål. Energi-, miljø- og klima- samt regional- og næringssektoren vil samarbeide om de delene av transportsektoren som har tettest tilknytning til energipolitikk, som for eksempel elektrifisering, power2X, bruk av biodrivstoff og annet grønt drivstoff relatert til transport på land, på havet og i luften samt en smartere planlegging for mobilitet og logistikk. Arbeidet bygger videre på aktiviteter bl.a. i regi av Nordisk energiforskning, Nordic Innovation, Nordregio og relevante formannskapsprosjekter, og innspill derfra kan styrkes med oppskalering og utvikling av nye tiltak samt styrke sektorenes egne innspill om grønn transport mm. Videre foreslås styrket tverrsektorielt transportsamarbeid, blant annet økt involvering av transportdepartementene.	Beskriv de vesentligste samarbeidspartnere MR-MK, MR-E, MR-N, MR-R m.fl	Beskriv de vesentligste suksesskriteriene Ikke klart ennå.	Beskriv tiltakets samlede økonomi 26 MDKK for perioden 2021–24.

Mål: 6. Støtte opp om kunnskap og innovasjon og gjøre det enklere for bedrifter i hele Norden å fullt utnytte utviklingsmulighetene den grønne, teknologiske og digitale omstillingen og den voksende bioøkonomien skaper

Sektorens vesentligste tiltak	Samarbeidspartnerne	Måloppnåelse	Økonomi
Beskriv tiltak på bakgrunn av den indikative budsjettammen på et overordnet plan med en overskrift og maks 100 ord Grønn omstilling i Norden basert på lokale og regionale fortrinn samt smart spesialisering. K.6.a. Undersøke hvordan næringslivet og verdikjeder i både spredt befolkede områder og byområder blir konkurransedyktige og dermed kan bidra til grønn omstilling i Norden. I den forbindelse kartlegge forutsetninger for utvikling og samarbeid i og mellom kommuner, regioner og land. Nordregio, TG, NORA og GK. K.6.b. Undersøke potensialet for eksempelvis forskningsprosjekter og økt samarbeid mellom kommuner, regioner og virksomheter om grønn innovasjon i nordiske regioner. Nordregio, NORA og GK. K.6.c. Undersøke smarte spesialiseringsstrategier i Norden med fokus på grønn omstilling og kartlegging av lokale/regionale kompetansebehov samt andre forutsetninger for å lykkes med grønn omstilling. Nordregio og TG. K.6.d. Avdekke egenskaper og forutsetninger for godt regionalt lederskap for å nå mål om resiliente og innovative regioner samt analysere nasjonale og regionale mekanismer for å styrke regionalt lederskap. Nordregio, TG, NORA og GK. K.6.e. Videreutvikle metoder og analytiske verktøy for gjennomføring av brede sårbarhetsanalyser regionalt eller lokalt. Nordregio og TG	Utførende: Nordregio i samarbeid med temagruppene, NORA og grensekomiteene under veiledning av EK-R (som skal godkjenne organisering og prosjektbeskrivelse for de enkelte handlingsplan-innspillene). Øvrige samarbeidspartnerne: Kommuner, regioner, nasjonale myndigheter og organisasjoner. MR-N, MR-E, MR-MK, MR-U	Beskriv de vesentligste suksesskriteriene Regionalsektoren har gjennomført en benchmark-analyse, utviklet forslag samt utarbeidet beste praksis og en katalog. Resultatene av arbeidet er kommunisert internasjonalt.	Beskriv tiltakets samlede økonomi 12 MDKK for perioden 2021–24.
Beskriv ev. tiltak på bakgrunn av midler fra den reserverte puljen på et overordnet plan med overskrift og maks 100 ord Tverrsektorielt prosjekt om bioøkonomi som drivkraft for vekst og grønn omstilling i rurale områder. Prosjektet har som formål å bidra til å skape vekst og grønn omstilling i rurale områder ved å: - øke vekst og verdiskaping basert på innovativ bioøkonomi i Norden og i Baltikum. - øke kunnskap og interesse blant unge for den biobaserte økonomien, med særlig fokus på digitalisering, likestillingsaspektet og kompetanseutvikling - fremme den grønne omstillingen i bioøkonomien ved å undersøke mulighetene for et grønt energiskifte og bioraffinering i landbruk, skogbruk, fiskeri og akvakultur. Prosjektet vil identifisere strategier, virkemidler og samarbeidsformer mellom næringsliv, regioner og kommuner samt i sektorer som for eksempel utdanning for optimal utnyttning av bioressurser, kunnskap og næringsliv til gagn for en økonomisk og klimavennlig utvikling i rurale områder. Dette kan bidra til erfaringsutveksling og samarbeid mellom regioner og land om hvordan næringsliv, regioner og verdikjeder i rurale områder kan bidra til vekst og grønn omstilling i Norden og de baltiske landene. Prosjektet vil legge vekt på å involvere aktørene som arbeider i bioøkonomien, blant annet bedrifter og næringsorganisasjoner, i planleggingen av det konkrete prosjekttinnholdet og gjennomføringen av aktivitetene for å sikre eierskap og interesse samt relevans og mobilisering.	Beskriv de vesentligste samarbeidspartnerne MR FJLS (prosjektansvarlig), MR-R samt relevans for MR-U, MR-JÄM og MR-E. Samnordisk skogforskning (SNS), Nordisk komité for jordbruks- og matforskning (NKJ), Nordregio, Nora, NMRs baltiske kontor i Riga. Omfatter alle fire sektorer under FJLS (fiskeri og akvakultur, jordbruk, næringsmidler og skogbruk)	Beskriv de vesentligste suksesskriteriene [Følgende bør betraktes mer som innsatsområder enn som suksesskriterier:] - Kartlegge gode eksempler på nye grønne jobber i rurale områder. - Kartlegge nye behov for utdanning og vitenskapelig kompetanseutvikling for å realisere vekstpotensialet i bioøkonomien. - Etablere plattformer som kan bidra til den grønne omstillingen. - Legge til rette for samarbeid og innovasjon i grenselandet bioøkonomi/digitalisering gjennom utvikling og drift av nettverket "Nordic Testbed Network – supporting digital transformation in the Nordic Bioeconomy". - Legge til rette for innovasjon og pilotprosjekter knyttet til bl.a. grønn energi i landbruk, fiskeri og akvakultur.	Beskriv tiltakets samlede økonomi 12 MDKK for perioden 2021–24.

Mål: 7. Utvikle kompetanse og velfungerende arbeidsmarkeder som matcher kravene den grønne omstillingen og den digitale utviklingen stiller, og som støtter opp under den frie bevegelsen i Norden

Sektorens vesentligste tiltak	Samarbeidspartnere	Måloppnåelse	Økonomi
Beskriv tiltak på bakgrunn av den indikative budsjettammen på et overordnet plan med en overskrift og maks 100 ord	Beskriv de vesentligste samarbeidspartnere	Beskriv de vesentligste suksesskriteriene	Beskriv tiltakets samlede økonomi
Økt nordisk mobilitet av kunnskap og kompetanse for å fremme regional vekst i Norden. K.7.a. Analysere og foreslå tiltak som kan bidra til kompetansetilgangen i tettbygde og tynt befolkede områder, for å gjøre det lettere å rekruttere riktig kompetanse og sikre en grønn omstilling i hele Norden. Nordregio og TG. K.7.b. Undersøke muligheter/barrierer for å styrke mobilitet og kompetanseutvikling på tvers av landegrenser, bl.a. gjennom oppfølging av «skillsprosjektet», som ser på hva som hemmer/fremmer kompetanseutvikling i regionale arbeidsmarkeder, og systemer for å redusere gapet mellom tilbud og etterspørsel etter rett kompetanse i tynne næringsmiljøer. Nordregio, TG og GK. K.7.c. Kartlegge strategier og velfungerende virkemidler for å mobilisere og kvalifisere grupper som står utenfor arbeidslivet, til privat sektor i byer og distrikter. Nordregio og TG.	Utførende: Nordregio i samarbeid med temagruppene, NORA og grensekomiteene under veiledning av EK-R (som skal godkjenne organisering og prosjektbeskrivelse for de enkelte handlingsplan-innspillene). Øvrige samarbeidspartnere: Kommuner, regioner, nasjonale myndigheter og organisasjoner. MR-N, MR-U, MR-A, MR-S.	Regionalsektoren har gjennomført tiltak som skaper anvendelige resultater og stiller ny kunnskap til rådighet for at blant annet politiske beslutningstakere kan fremme grønn vekst i tynt befolkede områder.	9 MDKK for perioden 2021–24.

Mål: 9. Bidra til god, likestilt og trygg helse og velferd for alle

Sektorens vesentligste tiltak	Samarbeidspartnerne	Måloppnåelse	Økonomi
Beskriv tiltak på bakgrunn av den indikative budsjetttrimmen på et overordnet plan med en overskrift og maks 100 ord Levende og trygge lokalsamfunn i alle deler av Norden. Med henblikk på å planlegge for levende og trygge lokalsamfunn i alle deler av Norden er det behov for en mangesidig innsats som blant annet innebærer: S.9.a. Kartlegging av tilbudet av alternative offentlige og private tjenester og analyser av disses effekter/potensial i et geografisk perspektiv. Vise fram god praksis for innovative løsninger og på bakgrunn av "best cases" foreslå nye måter å levere effektiv service på i spredt befolkede områder. Nordregio, TG, NORA og GK. S.9.b. Analyse av i hvilken grad avstand til tjenestetilbud spiller inn på trykghetsfølelsen, offentlig sektor og folkevalgte. Nordregio og TG.	Beskriv de vesentligste samarbeidspartnerne Utførende: Nordregio i samarbeid med temagruppene, NORA og grensekomiteene under veiledning av EK-R (som skal godkjenne organisering og prosjektbeskrivelse for de enkelte handlingsplan-innspillene). Øvrige samarbeidspartnerne: Kommuner, regioner, nasjonale myndigheter og organisasjoner. MR-S, MR-A	Beskriv de vesentligste suksesskriteriene Regionalsektoren har gjennomført analyser om levende og trygge lokalsamfunn samt videreformidlet resultatene til blant annet kommuner og regioner i Norden.	Beskriv tiltakets samlede økonomi 8 MDKK for perioden 2021–24.
Beskriv ev. tiltak på bakgrunn av midler fra den reserverte puljen på et overordnet plan med overskrift og maks 100 ord Tverrsektorielt prosjekt om pleie og omsorg på avstand i lys av covid-19-utbruddet. Det svenske sosialdepartementet/regjeringskanselliet har kommet med et nytt forslag til innspill til handlingsplanen som går på en videreføring av det arbeidet man har startet gjennom det svenske prio-prosjektet 2018–2020 om «vård og omsorg på distans». Prosjektforslaget er aktuelt for flere av målsetningene under den nye visjonen for det nordiske samarbeidet, og har 7 hovedtemaer: 1. Koronakrisen og behovet for digitale løsninger innenfor pleie og omsorg 2. Digitale løsninger for en god, nær og integrert pleie og omsorg 3. Redusert klimapåvirkning gjennom digitale løsninger 4. Levende distrikter og økt innovasjon gjennom digitale løsninger 5. Lik tilgang til pleie og omsorg i alle grupper i samfunnet 6. Enklere bemanning av pleie og omsorg gjennom digitale løsninger 7. Internasjonal profilering av Norden gjennom pleie og omsorg på avstand. Forslaget har fellespunkter med flere tverrsektorielle tiltak som allerede planlegges relatert til handlingsplanen, så det er potensial for overlapping eller synergier på flere områder.	Beskriv de vesentligste samarbeidspartnerne MR-S (prosjektansvarlig), MRN, MR-R, MR-U, MR- DIGITAL, MR- A m.fl.	Beskriv de vesentligste suksesskriteriene	Beskriv tiltakets samlede økonomi 6 MDKK for perioden 2021–24

Mål: 10. Arbeide for at vi får alle nordiske borgere med på den grønne omstillingen og den digitale utviklingen, utnytte potensialene og motvirke at kløftene i samfunnet vokser som følge av transformasjonen

Sektorens vesentligste tiltak	Samarbeidspartnere	Måloppnåelse	Økonomi
Beskriv tiltak på bakgrunn av den indikative budsjettammen på et overordnet plan med en overskrift og maks 100 ord Motvirke opphoping av sosiale utfordringer i geografisk avgrensede områder av Norden – i byer så vel som i perifere områder. For å motvirke opphoping av sosiale utfordringer i geografisk avgrensede områder i Norden er det behov for en mangesidig innsats som blant annet innebærer: S.10.a. Kartlegge landenes planlegging for blandede bysamfunn og utvikle felles forslag til hvordan man best utvikler blandede og mangfoldige bysamfunn. Nordregio og TG. S.10.b. Overføre erfaringer fra gjennomførte områdesatsinger i nordiske byer til andre områder og utfordringer. Nordregio og TG. S.10.c. Samle og dele erfaringer fra arbeidet med områderettete tiltak og segregering, blant annet ved å opprette arenaer for nordisk samarbeid. Nordregio og TG. S.10.d. Undersøke hvordan eldre (65–80 år) kan mobiliseres som en verdifull ressurs for sosial integrering, arbeidskraft og frivillighet i distriktene og samle erfaringer som grunnlag for politikkutvikling. Nordregio, TG, GK og NORA. S.10.e. Belyse og utvikle modeller og verktøy for innbyggerinvolvering for å styrke lokaldemokratiet. Nordregio, TG, GK og NORA. S.10.f. Tiltak vedrørende omstilling av lokalsamfunn. Her inngår avdekking av hvilke instrumenter og erfaringer de nordiske landene har for å skape merverdi i forbindelse med omstilling av lokalsamfunn, blant annet hvilke nye muligheter landene ser for reorganisering og rekonstruksjon av byer, bygder og land og rurale områder til bærekraftige samfunn. Nordregio, NORA, TG og GK.	Utførende: Nordregio i samarbeid med temagruppene, NORA og grensekomiteene under veiledning av EK-R (som skal godkjenne organisering og prosjektbeskrivelse for de enkelte handlingsplan-innspillene). Øvrige samarbeidspartnere: Kommuner, regioner, nasjonale myndigheter og organisasjoner. MR-S, MR-A	Beskriv de vesentligste suksesskriteriene Regionalsektoren har gjennomført kartlegginger og erfaringsinnsamlinger mv. som har fokusert på et sosialt bærekraftig Norden, og resultatene er videreformidlet til kommuner og regioner.	Beskriv tiltakets samlede økonomi 19 MDKK for perioden 2021–24.
Beskriv ev. tiltak på bakgrunn av midler fra den reserverte puljen på et overordnet plan med overskrift og maks 100 ord Inkluderende økonomisk vekst i arbeidet med den grønne omstillingen Tiltaket fokuserer på hvordan en bærekraftig grønn omstilling til en klimanøytral økonomi kan gjennomføres samtidig som at en inkluderende økonomisk vekst kan oppnås uten økende kløfter, blant annet mellom by og land. Tiltaket ledes av finanssektoren sammen med regionalsektoren og i samarbeid med utdannings- og arbeidsmarkedssektoren samt miljø- og klimasektoren. Planen er å bruke den nordiske forskningsinstitusjonen Nordregio sammen med eksterne forskere og forskningskompetanse i gjennomføringen av tiltaket. – Analyse av den nåværende klimapolitikkens fordelingspolitiske konsekvenser – Nordisk regionalpolitikk samt regioners økonomiske motstandskraft ved kriser som covid-19.	Beskriv de vesentligste samarbeidspartnere MR-FINANS (prosjektansvarlig), GSK, MR-U, MR-A, MR-R.	Beskriv de vesentligste suksesskriteriene	Beskriv tiltakets samlede økonomi 8 MDKK for perioden 2021–24.

Vedlegg 2: Rammer for arbeidet i temagruppene

Temagruppene skal bidra til læring og kunnskapsbygging for politikkutvikling gjennom felles aktiviteter mellom aktører i de nordiske landene samt Færøyene, Grønland og Åland. Det primære målet med temagruppene er å gjennomføre samarbeidsprogrammets mål og tiltak. Samarbeidsprogrammet gir rammer for temagruppenes arbeid sammen med regionalsktorens innspill til fem mål i handlingsplan 2021–24 for *Vår visjon 2030* og dens tre strategiske prioriteringer: et grønt Norden, et konkurransedyktig Norden og et sosialt bærekraftig Norden. Temagruppenes arbeid skal underbygge de tverrsektorielle perspektivene likestilling, barn og unge samt FNs bærekraftsmål. Temagruppene skal bidra til tverrsektorielt samarbeid innenfor sine områder.

Oppstart av programmet og utarbeiding av arbeidsprogram

Det avholdes et felles oppstartsmøte for alle temagruppene. Det legges vekt på å tydeliggjøre roller og forventninger til deltakerne i temagruppene.

Temagruppenes representanter skal, som del av oppstartsmøtet, starte arbeidet med å utarbeide arbeidsplaner basert på samarbeidsprogrammet 2021–24 og regionalsektorens innspill til handlingsplan 2021–24 for *Vår visjon 2030*. Dette gjøres i to trinn: et detaljert arbeidsprogram for aktiviteter de to første årene utarbeides i løpet av første halvår, sammen med et mer overordnet program for de siste to årene. Det lages et tilsvarende detaljert arbeidsprogram for de to siste årene midtveis i programmet, basert på en egevaluering av gruppenes prosjektporteføljer i henhold til samarbeidsprogrammet og regionalsektorens innspill til handlingsplan 2021–24. Disse egevalueringene skal deles mellom temagruppene. Arbeidsprogrammene skal godkjennes av gruppens medlemmer, deretter i embetskomiteen for regionalpolitikk (EK-R).

Arbeidsprogrammet skal inneholde en konkretisering av samarbeidsprogrammets og handlingsplanens målsettinger og innsatsområder og bidra til en prioritering av innsatser og aktiviteter innenfor disse rammene, det vil si hvilke prosjekter som skal gjennomføres, når de skal gjennomføres, samt hvordan temagruppens budsjett skal fordeles. Hvert prosjekt skal iverksettes i samarbeid med gruppens medlemmer. Arbeidsplanene skal tydeliggjøre mulig samarbeid med eksterne aktører, herunder initiativ til samarbeid med sivilsamfunn og næringsliv der dette er relevant.

Temagruppene velger selv sine arbeidsformer. Arbeidsformer innebærer hvordan temagruppene forbereder og gjennomfører sine møter, men også hva slags type leveranser de ulike prosjektene skal gi. Temagruppene skal legge vekt på å komme fram til resultater som kan anvendes til konkret politikkutforming. Det skal utarbeides en felles kommunikasjonsplan for temagruppene.

Oppstartsmøtet arrangeres i samarbeid mellom Nordisk ministerråds sekretariat og Nordregio. Deler av møtet bør være felles med avslutningsmøtet for temagruppene 2017–2020. EK-Rs medlemmer bør delta på deler av møtet.

Ansvar og arbeidsoppgaver

Hver temagruppe består av en nasjonal representant fra hvert land samt Færøyene, Grønland og Åland, en regional representant fra hvert land, to grensekomiteer og Nordisk atlantsamarbeid (NORA). Nordregio deltar som sekretariat.

Temagruppens leder

Temagruppen skal ledes av en nasjonal representant eller en representant fra Færøyene,

Grønland og Åland. Lederen skal lede gruppens møter. Det er temagruppens leder som har ansvar for å utarbeide dagsordenen til temamøtene, i samråd med Nordregio. Beslutninger skal som utgangspunkt fattes i konsensus mellom alle temagruppens medlemmer. I den grad det ikke er konsensus, skal fattes beslutning ved avstemning mellom de nasjonale representantene.

Temagruppens leder har ansvar for, med bistand fra Nordregio, å sende en kort skriftlig orientering til EK-Rs møter samt en årlig rapport med oversikt over aktuelle problemstillinger gruppen har jobbet med til EK-R. Lederen skal sørge for at representanter for temagruppen er til stede i diskusjoner i EK-R om tema innen sine felt. Lederen skal videre foreslå for EK-R minst ett tema som kan diskuteres mer inngående på et regionalministermøte.

Temagruppens leder skal, i samarbeid med Nordregio, sørge for god informasjonsflyt i temagruppen. Lederen skal også aktivt bidra til formidling av temagruppens resultater i egen organisasjon og til andre relevante aktører.

Temagruppens leder deltar i et månedlig møte (telefonisk) med sekretariatsleder i Nordregio.

Det skal utpekes en nasjonal representant fra et annet land som nestleder i temagruppen. Det åpnes for rullering av temagruppens leder underveis.

Nasjonale representanter

Alle nordiske land skal delta aktivt i samtlige temagrupper. Færøyene, Grønland og Åland deltar i de temagrupper de finner det relevant å delta i. De nasjonale representantene skal bidra til at samarbeidsprogrammet gjennomføres, ved å delta i temagruppens møter og bidra med et nasjonalt perspektiv, samt foreslå gode praktiske eksempler og casestudier eller henvise til relevante nasjonale aktører for innspill til slike.

De nasjonale representantene har en viktig oppgave i å involvere andre relevante nasjonale myndigheter og direktorater, samt andre nasjonale og regionale aktører innenfor de aktuelle sektorområdene. Temagruppens nasjonale representanter skal også aktivt bidra til formidling av temagruppens resultater i egen organisasjon og til andre relevante aktører.

Temagruppens øvrige medlemmer

De regionale representantene skal være involvert i temagruppene ved å bidra med et regionalt og kommunalt perspektiv i temagruppens møter, foreslå gode praktiske eksempler og casestudier og formidle temagruppens resultater i egen organisasjon og til andre relevante aktører. Landene utpeker de regionale representantene, og landene bestemmer selv hvordan rekruttering av regionale representanter skal foregå.

Grensekomiteene inviteres til å delta med to deltakere per temagruppe, i tillegg inviteres NORA til å delta. Grensekomiteene og NORA avgjør selv hvilke temagrupper de skal delta i. Dersom grensekomiteene og NORA ønsker å delta med flere representanter, kan rullering midtveis vurderes. Grensekomiteene og NORAs representanter skal bidra med sin kunnskap og erfaring og gi forslag til prosjekter av særlig interesse for det grenseregionale og vestnordiske samarbeidet. De skal bidra aktivt til formidling av temagruppens aktiviteter og resultater i egen organisasjon og til andre relevante aktører, herunder de øvrige grensekomiteene.

De regionale og grenseregionale representantene og NORA deltar i temagruppens felles aktiviteter. Det settes ikke av en øremerket ramme til regionene, grensekomiteene eller NORA under temagruppene, men disse aktørene kan tildeles prosjektmidler til aktiviteter dersom temagruppen beslutter det.

Nordregio

Nordregio er sekretariat for temagruppene. De innkaller til månedlige telefon-/videomøter mellom temagruppens leder og sekretariatsleder. De innkaller videre til, i samarbeid med temagruppens leder, og organiserer temagruppens møter og underlagsmateriale, sørger for god kommunikasjon med gruppenes medlemmer, skriver referat mv. De bistår temagruppens ledere med å forberede dagsorden til møtene.

Nordregio bistår temagruppens ledere med materiale til rapportering til EK-R og regionalministrene og deltar, dersom hensiktsmessig, i diskusjoner i EK-R og regionalministermøtene om aktuelle tema.

Nordregio utarbeider, i samråd med temagruppens leder, utkast til arbeidsplaner og involverer temagruppens medlemmer. Nordregio har ansvar for å se arbeidsplanene på tvers av temagruppene og dele dem med de øvrige gruppene. Nordregio har også et særlig ansvar for å identifisere mulige samarbeidsprosjekt mellom temagruppene og sikre god informasjonsflyt mellom dem.

Nordregio skal, i samråd med temagruppens leder, framlegge prosjektforslag på basis av diskusjonene i temagruppene til temagruppen før prosjektet igangsettes. Prosjektforslag utformes etter en felles mal og skal inneholde en prosjektplan med beskrivelse av prosjektet, inkludert mål for arbeidet, prosjektdesign, organisering, framdriftsplan og budsjett. Prosjektforslaget skal godkjennes i temagruppemøte, og dette skal referatføres.

Nordregio er sektorens forskningsinstitutt og en sentral aktør for gjennomføring av samarbeidsprogrammets prosjekter. Det skal diskuteres i møtene i temagruppene om andre interessenter bør involveres i arbeidet, enten som gjennomførere eller deltakere, for eksempel i referansegrupper, for å bidra med kunnskap, nettverk og analyser. Det kan være forskningsinstitutter og andre kunnskapsmiljøer eller konsulenter. Nordregio skal bistå i vurderinger og ev. gjennomføring av offentlige anskaffelser.

Nordregio har det primære ansvar for kommunikasjon og formidling av kunnskap og resultater fra temagruppene til relevante målgrupper. Dette skal skje både gjennom egne informasjonskanaler og gjennom deltakelse i relevante nasjonale og regionale nettverk og fora. Nordregio har ansvar for å lage en kommunikasjonsplan på tvers av temagruppene, temagruppenes medlemmer skal involveres, og planen skal godkjennes av EK-R.

Som sekretariat har Nordregio ansvar for økonomien for temagruppene, dvs. utarbeider budsjett og gjennomfører årlig økonomisk rapportering. Nordregio skal holde temagruppene løpende orientert om prosjektenes økonomiske status og framdrift.

Embetsmannskomiteen for regionalpolitikk (EK-R)

EK-R skal følge opp gjennomføringen av samarbeidsprogrammet og handlingsplan 2021–24. EK-R vedtar temagruppenes arbeidsplaner etter presentasjon og diskusjon i EK-R. Temagruppene rapporterer løpende til EK-Rs møter. I det årlige fellesmøtet mellom EK-R og Nordregios styre får EK-R en samlet gjennomgang av status for temagruppene. Representanter fra temagruppene deltar på minst ett av EK-Rs møter for å dele av kunnskapen de har generert, og løfte tema av særlig relevans til diskusjon og for innspill fra EK-R og regionalministrene. Det kan også være aktuelt å presentere og drøfte utvalgte prosjekter for EK-R.

EK-R skal aktivt bidra til formidling og bruk av temagruppenes resultater i egen organisasjon og til andre relevante aktører.

Det settes av en budsjettpott hos EK-R for å gi mulighet til å finansiere prosjekter eller andre initiativer som kan svare på problemstillinger som kommer opp i temagruppenes arbeid underveis i perioden.

Nordisk ministerråds sekretariat

Nordisk ministerråds sekretariat bistår Nordregio i å gjennomføre oppstartsmøtet. Sekretariatet skal være bindeleddet mellom temagruppene og EK-R ved å holde kontakt med temagruppenes ledere og Nordregio, etterspørre og videreformidle informasjon til EK-Rs møter og bistå i vurderinger av ev. deltakelse fra temagruppene på EK-Rs møter. De skal også bistå temagruppene og Nordregio i kommunikasjonsarbeidet, slik at dette er godt koplet til Nordisk ministerråds mål og strategiske prioriteringer.

Kommunikasjon

For å styrke arbeidet med å formidle resultater fra programmet skal det utarbeides en felles kommunikasjonsstrategi på tvers av temagruppene ved oppstarten av programmet. Denne skal avklare målgrupper, oppgaver og ansvar for formidling, utarbeides av Nordregio og godkjennes av EK-R. Det brede ansvaret for forankring og formidling skal komme tydelig fram. Det forventes at medlemmene i temagruppene bruker egne nettverk til aktiv formidling av resultater fra

prosjektene og hvordan resultatene kan brukes. Det skal legges mer vekt på å nå ut med resultater til EK-R samt kommuner og regioner. Det er også et mål at nytten av det nordiske arbeidet skal nå ut til allmennheten, for eksempel gjennom nasjonale, regionale og lokale medier.

En del av formidlingsarbeidet kan knyttes til hvordan vi i større grad kan bidra til at funn fra kunnskapsutvikling og forslag til politikkutvikling blir tatt i bruk. Hver temagruppe skal identifisere og løfte fram utvalgte prosjekter som er særlig godt egnet til synlighet og spredning av resultater.

Kommunikasjonsarbeidet skal bruke ulike kanaler og formater. Bruk av de nordiske språk i stedet for engelsk skal vurderes. Som et minimum skal alle publikasjoner inneholde et sammendrag på et skandinavisk språk.

Møter

Det tas sikte på tre møter i hver temagruppe per år. Temagruppenes medlemmer avgjør i fellesskap tidspunkt og sted for møtene, og om det er behov for nettbaserte møter i tillegg eller som erstatning for fysiske møter. På hvert møte presenterer Nordregio status for prosjekter, og ev. utfordringer eller veivalg diskuteres i gruppen. Planer for og forslag til nye prosjekter drøftes. Møtepakke skal sendes ut i god tid før møtet. Av møteinnkallingen skal det framgå om beslutninger skal treffes. Det føres referat av alle beslutninger som fattes på møtene.

Møtene brukes også til å utveksle og systematisere informasjon om saker av høy politisk aktualitet som er relevant for gruppens arbeid. Dette vil gi arbeidet merverdi og styrke nytten av og engasjementet og interessen for å møtes. Nordregio vurderer et hensiktsmessig format på dokumentasjon av slik informasjon, slik at informasjonen er lett tilgjengelig også utenfor temagruppen.

Nordregio skal tilrettelegge for varierte møter ved å involvere representantene og være lydhøre for forslag, inkludert forslag om eksterne bidrag i møtene.

Oversikt over handlingsplanens tiltak med relevans for temagruppenes arbeid

I tabellen ligger oversikt over regionalsektorens tiltak i handlingsplan 2021–24. Tiltakene er knyttet til de ulike temagruppene. For ansvarsdeling mellom aktørene, se handlingsplan 2021–24 for *Vår visjon 2030*.

Tiltak	Temagruppe A : Grønn og inkluderende byutvikling	Temagruppe B: Grønn og inkluderende rural utvikling	Temagruppe C: Grønne, innovative og resiliente regioner
G.1.a. Styrke et direkte og konkret samarbeid mellom kommuner (matchmaking) om grønn byutvikling og planlegging for CO2-nøytralitet	X	X	
G.1.b. Gjennomføre en benchmark-analyse om hvordan fysisk planlegging og byutvikling, blant annet planlegging for transportløsninger, best kan støtte opp under grønn omstilling og bidra til miljøvennlige og biodiverse byer, lokalsamfunn og regioner og samspillet mellom dem	X	X	X
G.1.c. Forslag til hvordan fysisk planlegging, plan- og bygningslovgivningen, nasjonale og lokale regler mv. kan bidra til reduserte CO2-utslipp innenfor bygg- og anleggssektoren samt transportsektoren både til land og til havs	X	X	
G.1.d. Samle og utvikle beste praksis for hvordan planverktøyer kan involvere innbyggere, næringsaktører, frivillige organisasjoner og kunnskapsmiljøer i arbeidet med et grønt skifte	X	X	X
G.1.e. Utarbeide en katalog med ideer til hvordan de nordiske landenes lokale, regionale og nasjonale planleggingsinstrumenter best støtter opp om den grønne omstillingen med tanke på å skape miljø- og klimavennlige, biodiverse byer, lokalsamfunn og regioner og et godt samspill mellom disse områdene	X	X	
G.1.f. Undersøke potensialet for å bruke digitale plandata sammen med andre data (for eksempel data om trafikkmønster, klimaendringer, demografi) til å fremme bærekraftig utvikling av byer og landområder	X	X	
G.1.g. Kommunikere internasjonalt hvordan fysisk planlegging og byutvikling understøtter den grønne omstilling i byer og lokalsamfund i Norden			
K.6.a. Undersøke hvordan næringslivet og verdikjeder i både spredt befolkede områder og byområder blir konkurransedyktige og dermed kan bidra til grønn omstilling i Norden. I den forbindelse kartlegge forutsetninger for utvikling og samarbeid i og mellom kommuner, regioner og land	X		X
K.6.b. Undersøke potensialet for eksempelvis forskningsprosjekter og økt samarbeid mellom kommuner, regioner og virksomheter om grønn innovasjon i nordiske regioner			
K.6.c. Undersøke strategier for smart spesialisering i Norden med fokus på grønn omstilling og kartlegging av lokale/regionale kompetansebehov samt andre forutsetninger for å lykkes med grønn omstilling			X
K.6.d. Avdekke egenskaper og forutsetninger for godt regionalt lederskap for å nå mål om resiliente og innovative regioner samt analysere nasjonale og regionale mekanismer for å styrke regionalt lederskap		X	X

K.6.e. Videreutvikle metoder og analytiske verktøy for gjennomføring av brede sårbarhetsanalyser regionalt eller lokalt				X
K.7.a. Analysere og foreslå tiltak som kan bidra til kompetansetilgangen i tett- og sprettbygde områder, for å gjøre det lettere å rekruttere riktig kompetanse og sikre en grønn omstilling i hele Norden	X			X
K.7.b. Undersøke muligheter/barrierer for å styrke mobilitet og kompetanseutvikling på tvers av landegrenser, bl.a. gjennom oppfølging av «skillsprosjektet», som ser på hva som hemmer/fremmer kompetanseutvikling i regionale arbeidsmarkeder og systemer for å redusere gapet mellom tilbud og etterspørsel etter rett kompetanse i tynne næringsmiljøer				X
K.7.c. Kartlegge strategier og velfungerende virkemidler for å mobilisere og kvalifisere grupper som står utenfor arbeidslivet, til privat sektor i byer og distrikter		X		X
S.9.a. Kartlegge tilbudet av alternative offentlige og private tjenester og analysere disse effekter/potensial i et geografisk perspektiv. Vise fram god praksis for innovative løsninger og på bakgrunn av "best cases" foreslå nye måter å levere effektiv service på i spredt befolkede områder		X		
S.9.a. Analyse av i hvilken grad avstand til tjenestetilbud spiller inn på trygghetsfølelsen, offentlig sektor og folkevalgte	X	X		
S.10.a. Kartlegge hvordan landene planlegger for mangfoldig befolkningssammensetning i byene, og utvikle felles forslag til hvordan man best planlegger for mangfoldige bysamfunn	X			
S.10.b. Overføre erfaringer fra gjennomførte områdesatsinger i nordiske byer til andre områder og utfordringer	X			
S.10.c. Samle og dele erfaringer fra arbeidet med områderettede tiltak og segregering, blant annet ved å opprette arenaer for nordisk samarbeid	X			
S.10.d. Undersøke hvordan eldre (65–80 år) kan mobiliseres som en verdifull ressurs for sosial integrering, arbeidskraft og frivillighet i distriktene og samle erfaringer som grunnlag for politikkutvikling			X	
S.10.e. Belyse og utvikle modeller og verktøy for innbyggerinvolvering for å styrke lokaldemokratiet	X		X	
S.10.f. Tiltak for omstilling av lokalsamfunn. Her inngår å avdekke hvilke instrumenter og erfaringer de nordiske landene har for å skape merverdi i forbindelse med omstilling av lokalsamfunn, blant annet hvilke nye muligheter landene ser for reorganisering og rekonstruksjon av byer og rurale områder til bærekraftige samfunn	X		X	X

Om denne publikasjonen

Nordisk samarbeidsprogram for regional utvikling og planlegging 2021–24

– for et grønt, konkurransedyktig og sosialt bærekraftig Norden

PolitikNord 2020:713

ISBN 978-92-893-6710-3 (PDF)

ISBN 978-92-893-6711-0 (ONLINE)

<http://dx.doi.org/10.6027/politiknord2020-713>

© Nordisk ministerråd 2020

Layout: Mette Agger Tang

Forsidefoto: Unsplash

Det nordiske samarbeidet

Det nordiske samarbeidet er en av verdens mest omfattende regionale samarbeidsformer. Samarbeidet omfatter Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige samt Færøyene, Grønland og Åland.

Det nordiske samarbeidet er både politisk, økonomisk og kulturelt forankret, og er en viktig medspiller i det europeiske og internasjonale samarbeidet. Det nordiske fellesskapet arbeider for et sterkt Norden i et sterkt Europa.

Det nordiske samarbeidet ønsker å styrke nordiske og regionale interesser og verdier i en global omverden. Felles verdier landene imellom bidrar til å styrke Nordens posisjon som en av verdens mest innovative og konkurransekraftige regioner.

Nordisk ministerråd

Nordens Hus

Ved Stranden 18

DK-1061 København

www.norden.org

Les flere nordiske publikasjoner: www.norden.org/no/publikasjoner

**Sammenheng mellom
samarbeidsprogrammet og *Vår visjon 2030***

All virksomhet i Nordisk ministerråd skal bidra til å oppfylle vår visjon om at Norden skal være verdens mest bærekraftige og integrerte region i 2030.

Samarbeidsprogrammet beskriver hvordan sektoren vil arbeide med de tre strategiske prioriteringsområdene og bidra til å oppnå de 12 målene i handlingsplan 2021–24 for å nå Vår visjon 2030.

Les mer på norden.org

